

[Jens Thoft]

På andre tidspunkter nøjes flådefartøjerne med at foretage provokatoriske øvelser, så modparten reagerer. Det skete f.eks. den 30. september 1982, hvor en meget stor amerikansk flådestyrke foretog en øvelse uden for den sovjetiske flådebase Petropavlovsk, og det medførte sovjetisk skinangreb med Backfire-bombefly.

Ugen efter var det galt igen i Det Japanske Hav, hvor sovjetiske flådestyrker udførte et fingeret søslag imod amerikanske styrker, som man følte foretog provokatoriske øvelser; også dér indsatte man Backfire-bombere.

I 1984, den 2. april helt præcist, kommer den amerikanske fregat »Holt« i klammeri med det sovjetiske hangarskib »Minsk«, som affyrer lyskugler – som i øvrigt rammer – mod den amerikanske fregat i et forsøg på at forhindre den i at sejle for tæt til hangarskibet.

I Pikerapporten, som jeg har nævnt tidligere, behandles et teknisk avanceret maritimt program for rekognoscering med ubåde i fjendtlige farvande. Rapporten fastslår, at programmet er særdeles risikabelt, »idet det har medført mindst 9 regulære kollisioner med fremmede flådefartøjer og over 110 mulige afsløringer«. De fleste af disse ubåde var under deres operationer udstyret med atomvåben. I en enkelt af disse kollisioner var den amerikanske ubåds mandskab gået i gang med at klargøre atomvåbnene, fordi det forventede at blive beskudt.

I 1986 lykkedes det den amerikanske kvæker-fredsorganisation af få frigjort en rapport om flådens uheld. Dér har man jo en større grad af åbenhed i forvaltningen, end vi har i Danmark, når det drejer sig om militære forhold. Denne rapport viste, at i alt 630 atomare uheld indtil da var sket på den amerikanske flådes fartøjer, og de sovjetiske uheld anses af eksperter for langt at overstige de amerikanske i størrelse og alvor.

Der ligger allerede i dag på havets bund 8 reaktorer; 2 stammer fra sunkne amerikanske ubåde, 6 stammer fra 3 sunkne sovjetiske ubåde, der hver er udstyrede med 2 reaktorer. Hertil kommer et betydeligt antal atomvåben, herunder i øvrigt også engelske som følge af sænkninger under Falklandskrigen.

Disse reaktorer og disse sprænghoveder indeholder betydelig mere radioaktivt materiale end alt det lavradioaktive materiale, som de nordiske regeringer, i øvrigt med god grund,

har udtrykt så stor bekymring over, når det dumpes i Atlanterhavet. Da der er tale om plutonium i meget betydelig mængde, spiller det for miljøet en ringe rolle, at der går nogen tid, før sprænghovederne er gennemtærede. For så vidt angår reaktorplutoniumet slipper det ud til havområderne, når den sunkne ubåd kolliderer og de varme partikler stiger til vejrs og spredes med havstrømmene.

Atomvåbnene og atomreaktorerne i vore farvande udgør altså en helt reel trussel mod vores liv og vores miljø, en trussel, som det er uansvarligt ikke at tage højtideligt.

Et særligt problem har vore grønlandske og færøske venner. Færøerne er meget små, og udbyder der brand i et atomdrevet skib ud for Færøerne, vil alle øerne kunne blive voldsomt forurenet. Grønlænderne har det specielle problem, at det arktiske miljø er langt mere sårbart over for forurening end sydligere himmelstrøg, hvor den biologiske omsætning er hurtigere.

På den baggrund er det ikke så underligt, at Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd i sommeren 1988 udtrykte den største bekymring over »den miljøtrussel, som den voksende fare for uheld på grund af militær aktivitet i havområderne repræsenterer«. Kort tid senere udtrykte i øvrigt Warszawapagtens ministerråd en ganske tilsvarende bekymring i det dokument, der hed: »Våbenkapløbets følger for miljøet og andre aspekter af den økologiske sikkerhed«.

De militære reaktorer opfylder slet ikke de krav til sikkerhed og kontrol, som gælder for civile reaktorer, og der er permanent flere militære reaktorer i de nordiske nærømråder, end der er reaktorer i hele Europa på denne side Ural. Af de ca. 500 amerikanske, britiske, franske og sovjetiske skibe, der er udrustede med atomvåben eller atomreaktorer, opererer ca. 100, fortrinsvis sovjetiske, i Østersøen. Vi har dem altså i vore farvande, som er internationale gennemsejlingsfarvande, og vi har dem i vore havne, når de er på flådebesøg. Vi kan ikke se bort fra de farer, som flådeoprustningen medfører.

På den baggrund synes jeg, det er skandaløst, at den danske regering hidtil ikke har taget noget initiativ i NATO til at få sat flådenedrustning på dagsordenen. Der er brug for tillidskabende foranstaltninger, for varsling af øvelser, for regler, der sikrer en vis fysisk afstand mellem fartøjerne, osv. Aftalerne mellem Sovjet-